

บทที่ 2

วิวัฒนาการทางการศึกษาของสตรี

บทที่ 2

วิวัฒนาการทางการศึกษาของสตรี

2.1 วิวัฒนาการทางการศึกษาของสตรีในประเทศไทย

การศึกษาของไทยมีประวัติสืบเนื่องมาแต่สมัยล้านนาไทย สุโขทัย และสมัยกรุงศรีอยุธยา โรงเรียนของไทยในสมัยนั้นคือ วัด พระสงฆ์เป็นครูสอนวิชาการ คือ อ่าน เขียน ทิศเลข และ ศึกษาพระศาสนา มีการสอนวิชาพิเศษ เช่น วิชาการแพทย์แผนโบราณ วิชาช่างศิลป์ โหราศาสตร์ และวิชาป้องกันตัว เป็นต้น ต่อมาวัดยังมีความสำคัญทางการศึกษามากขึ้น กุลบุตรทั้งหลายที่ต้องการเรียนหนังสือ บิดามารดาจะนำไปฝากไว้กับสมภารเจ้าวัด ให้รับใช้พระสงฆ์หรือบวชเป็นสามเณร และพระภิกษุตามลำดับ เรียกว่า “บวชเรียน” ได้เรียนหนังสือไทย บาลี ขอม หัดคิดเลข ฝึกวิชาช่าง และวิชาชีพต่าง ๆ

ส่วนเด็กหญิงได้เรียนวิชาการฝีมือและการเรียนกับมารดาที่บ้าน นับว่าการศึกษาของไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา นี้ หนักไปทางวิชาอักษรศาสตร์และวิชาช่างเป็นส่วนใหญ่ หนังสือแบบเรียนเล่มแรกของไทยเท่าที่มีปรากฏให้เห็น คือหนังสือจินดามณีซึ่งพระโหราธิบดีแต่งตั้งขึ้นในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

การฝึกอาชีพในครอบครัวนั้น ได้มีการฝึกฝนและถ่ายทอดกันจากต้นตระกูลมาสู่ลูกหลาน ครอบครัวไทยจึงมีตระกูลช่าง และหมู่บ้านที่ประกอบอาชีพทางช่างอยู่มาก เช่น หมู่บ้านบาตร หมู่บ้านช่างหล่อ หมู่บ้านดอกไม้ (ดอกไม้ไฟ) เป็นต้น

สมัยก่อนการปฏิบัติต่อชายและหญิงนั้นแตกต่างกัน ชายมีโอกาสได้เล่าเรียน ได้ทำงานนอกบ้าน ได้เที่ยวเตร่ ผู้หญิงต้องอยู่กับบ้าน ถูกอบรมเลี้ยงดูเตรียมให้เป็นภรรยาที่ดี เก่งในด้านการจัดบ้านเรือนและการครัว ไม่ต้องเล่าเรียนมาก

สมัยปัจจุบัน ชายและหญิงมีฐานะเท่าเทียมกัน เพราะได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมตะวันตก ผู้หญิงมีโอกาสได้รับการศึกษาสูง สามารถออกไปประกอบอาชีพนอกบ้านได้ทัดเทียมกับชาย

วิวัฒนาการทางการศึกษาของสตรีไทย

1) วิวัฒนาการทางการศึกษาของสตรีในสมัยสุโขทัย

สมัยสุโขทัย สตรีเป็นที่ยอมรับนับถือและมีบทบาทในสังคมเป็นอย่างดี ภรรยาได้รับการยกย่องเสมือนเพื่อนคู่คิดของสามี โดยเฉพาะสตรีในสังคมชั้นสูงจะได้รับการศึกษาเท่าเทียมกับบุรุษ วิชาที่ศึกษาได้แก่ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร้อยกรอง อักษรสันสกฤต อักษรสยามพากษ์ คัมภีร์ไตรเภท คัมภีร์ไตรวิชาตามตำรับโหราศาสตร์ การปักทอและงานฝีมือต่าง ๆ

ส่วนสตรีสามัญชนจะได้รับการศึกษา เพราะการศึกษาในสมัยนั้นมีการเรียนการสอนในวัด มีพระสงฆ์เป็นครู ผู้มีสิทธิเรียนหนังสือจึงมีเฉพาะผู้ชาย ผู้หญิงทั่วไปจะได้รับการฝึกฝนด้านการบ้าน การเรือน เท่านั้น

2) วิวัฒนาการทางการศึกษาของสตรีในสมัยอยุธยา

ฐานะของสตรีไทยสมัยอยุธยาต่ำลง ตัวอย่างเช่น มีกฎหมายห้ามหญิงไทยแต่งงานกับชาวต่างชาติ แต่อนุญาตให้ชายไทยมีภรรยาได้ตามความต้องการ และมีสิทธิทำโทษภรรยาได้

การศึกษาของสตรีสมัยนี้ก็เช่นเดียวกับสมัยสุโขทัย พ่อแม่ไม่นิยมให้ลูกสาวเรียนหนังสือ เด็กผู้หญิงจะได้รับการฝึกอบรมงานเย็บปักถักร้อย การทอผ้า การครัว ฝึกกิริยามารยาทเพื่อเตรียมตัวเป็นแม่บ้านที่ดี หญิงไทยจึงมีกิริยามารยาทอ่อนน้อม วาจาไพเราะ

สำหรับบุตรหลานของขุนนางหรือข้าราชการที่ใกล้ชิดเจ้านาย จะถูกส่งเข้าไปฝึกอบรมมารยาท งานฝีมือ การขับร้องฟ้อนรำในวัง ซึ่งถือว่าเป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงของสตรีในสมัยนั้น

เจ้านายที่เป็นสตรีจะได้รับการศึกษาเช่นเดียวกับสตรีในสมัยสุโขทัย สตรีในสมัยอยุธยาที่มีความสามารถในด้านโคลงกลอนได้แก่ พระราชธิดาในพระเจ้าอยู่หัวบรมโกษฐ์คือเจ้าฟ้ากุณฑล ทรงนิพนธ์เรื่องดาหลัง และเจ้าฟ้ามงกุฎ ทรงนิพนธ์เรื่องอิเหนา

3) วิวัฒนาการทางการศึกษาของสตรีในสมัยรัตนโกสินทร์

สมัยรัตนโกสินทร์มีการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมและท่าทีของสตรีไทยในสังคมเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากได้มีการติดต่อกับประเทศตะวันตก ทำให้ได้รับแนวความคิดและวัฒนธรรมตะวันตก การศึกษาเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กไทยได้รับการศึกษาภาคบังคับ

การศึกษาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นสำหรับพระราชธิดาที่มีอายุระหว่าง 3 - 7 ขวบ ต้องได้รับการศึกษาขั้นต้นโดยเรียนร่วมกับพระราชโอรส เมื่อสำเร็จการศึกษาขั้นต้นแล้วต้องแยกไปศึกษาวิชาการเรณู ฝึกอบรมกิริยามารยาท พร้อมกับเรียนภาษาไทยโดยการอ่านหนังสือต่าง ๆ จนอายุ 11 ปี ต่อจากนั้นก็ศึกษาวรรณคดี พุทธศาสนา วิชาการเรณู การช่าง ประวัติศาสตร์ ราชประเพณี และระเบียบวินัยของกุลสตรี เป็นต้น

ส่วนหญิงที่เป็นเชื้อพระวงศ์ พระเจ้าอยู่หัวจะรับเลี้ยงในพระราชวัง และจะได้เข้ารับการฝึกอบรมกิริยามารยาท วิชาการเรณู เย็บปักถักร้อย ทำกับข้าว การฟ้อนรำ การละคร หัดเขียนอ่าน แต่งโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน เป็นต้น เมื่อศึกษาสำเร็จแล้วจะทำหน้าที่เป็นอาจารย์สอนเด็กรุ่นหลังต่อไป

หญิงที่เป็นลูกคหบดี ที่พ่อแม่ต้องการให้ได้รับการศึกษา ก็จะส่งมาถวายตัวเป็นข้าหลวงคอยรับใช้และศึกษาเล่าเรียนกับเจ้านายหญิง วิชาที่ศึกษาได้แก่ การเย็บปักถักร้อย ทำอาหาร ทำดอกไม้ และวิชาการเรียนอื่น ๆ รวมทั้งหัดเขียนอ่าน เมื่อโตพอที่จะมีครอบครัวได้แล้วก็จะลาออกไปแต่งงาน

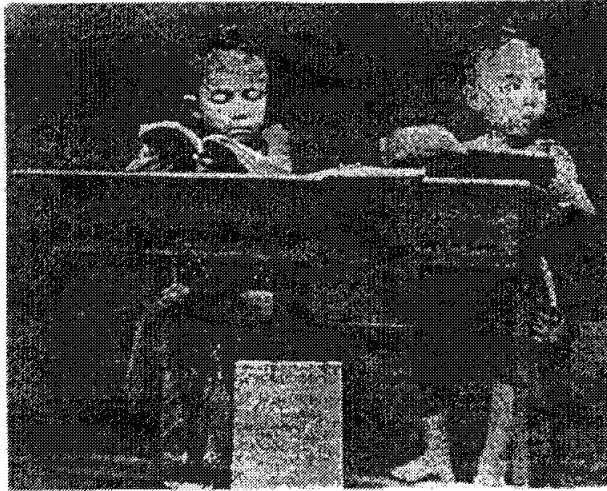
สำหรับหญิงลูกชาวบ้านทั่วไป จะไม่ได้รับการศึกษาใด ๆ จะช่วยงานบ้านหรือทำงานที่ต้องใช้แรงงาน

ความรู้และความสามารถของสตรีในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่สตรีชั้นนำ ยังปรากฏให้เห็นมากขึ้น เนื่องจากความคลี่คลายทางโลกทัศน์ของสังคมอันเป็นผลให้การศึกษาสำหรับสตรีในสมัยรัตนโกสินทร์มีแนวโน้มที่ให้คุณค่าแก่การศึกษาด้านหนังสือ

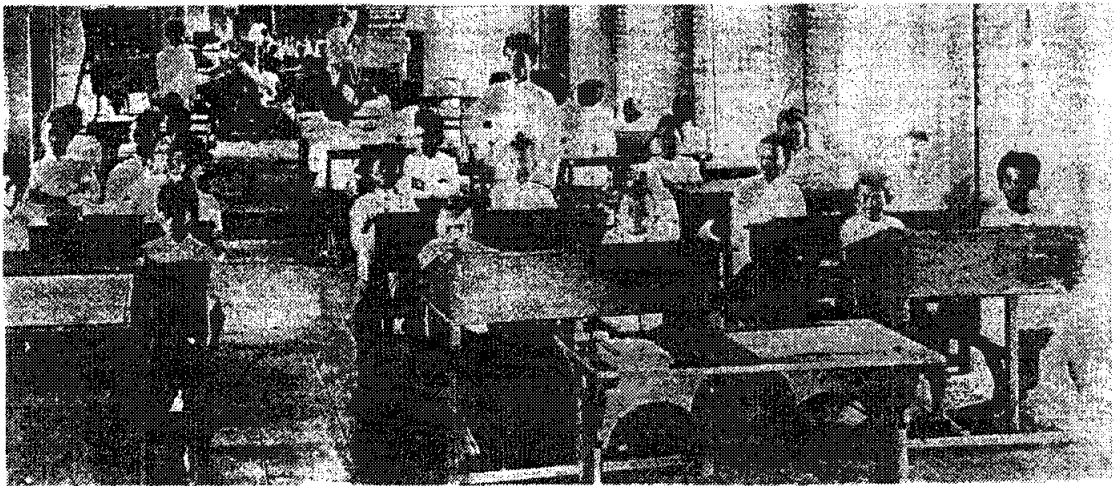
มากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการมีเจ้านายสตรีหลายพระองค์ เป็นกวีที่มีความสามารถในการนิพนธ์บทหรือกรองไฉ่ดี ไม่แพ้บุรุษดังเช่น กรมหลวงนรินทรเทวี (เจ้าครอกวัดโพธิ์) พระองค์เจ้ามณฑากับพระองค์เจ้าอุบล ผู้นิพนธ์ “กุมารคำฉันท์” พระองค์เจ้าหญิงกัมพูฉัตรผู้นิพนธ์ “นิทานวังหน้า” และพระองค์เจ้าหญิงคาราวดีผู้ทรงมีความสามารถในการนิพนธ์เพลงยาวต่าง ๆ ไว้มากมาย เหล่านี้เป็นต้น

สมัยรัชกาลที่ 3 หนังสือ “คำรับท้าวศรีจุฬาลักษณ์” ก็ได้สะท้อนให้เห็นคุณค่าและความสามารถของตัวเองซึ่งเป็นสตรีที่มีความรู้ความสามารถอันเกิดจากการศึกษาเล่าเรียนและการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จนสามารถริเริ่มสิ่งใหม่ได้ ดังจะเห็นได้จากการที่ท้าวศรีจุฬาลักษณ์เล่าถึงตนเองว่า คนได้รับการศึกษามีที่เลี้ยวที่มีความรู้ คุณแสดงสอนให้เล่นร้อยกรอง วาดรูป พุค เป็นกลบทกลอนเจือด้วยสุภาษิตทุกวัน บิดาให้เรียนอักษรไทย สันสกฤต พุทธวจนะ คัมภีร์ไตรเทพ โหราศาสตร์ และแต่งกลอนจนชำนาญ นอกเหนือจากเรียนวิชาการบ้าน การเรียนเย็บ ปัก ร้อยดอกไม้ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่สตรีต้องรู้ ดังข้อความว่า

“.....อันผู้สำหรับอภิบาลบำเรอเลี้ยงข้าน้อยนี้ บิดามารดาท่านเลือกสรรเอาแต่คนมีสติจรรวัดร ทั้งฉลาดในการวิชาช่างต่าง ๆ ให้พิทักษ์รักษาอยู่เป็นนิตย์ จนข้าน้อยค่อยจำเริญ รู้พุค รู้เล่น หมู่ชนซึ่งเป็นพี่เลี้ยงจะได้ให้เล่นสิ่งนั้น ๆ เหมือนเด็กทั้งหลายหามิได้สอนให้เล่นแต่ร้อยกรอง วาดเขียน และชวนพุคเป็นกลบทกลอน เจือด้วยสุภาษิตทุกวันคินจนข้าน้อยมีชนอายุได้ 7 ขวบ... แต่ข้าน้อยรำเรียนสรรพวิชาการทั้งมวลตั้งแต่ 7 ขวบ จนจำเริญชนมาอายุได้ 15 ปีก็ถึงซึ่งชันษาฉิบสิ้นเสร็จ นับว่าเป็นสตรีนักปราชญ์ฉลาดรู้คดีโลก คคีธรรมในแผ่นดินได้คนหนึ่ง..... (คำรับท้าวศรีจุฬาลักษณ์ 2510 : 34-35) (ฉัญจวดี ชนะชัย, 2530 : น. 14-15)

: นักเรียนในสมัยรัชกาลที่ ๕

พระมหากษัตริย์ไทยทุกรัชกาลได้ทรงทำนุบำรุงการศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อมตลอดมา พระบรมมหาราชวังได้เป็นแหล่งวิชาการชั้นสูงในด้านอักษรศาสตร์ ศิลปกรรม และหัตถกรรม ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น การศึกษายังได้รับการอุปการะจากพระราชวังและวัดอยู่มาก พระราชวังเป็นสถานศึกษาของเจ้านายและลูกหลานข้าราชการ ดังจะเห็นได้จากการที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสถาปนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมขึ้น ในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และในพ.ศ.2379 ทรงมีพระราชโองการให้จารึกโคลงโลกนิติ และตำรายาแพทย์หลวงลงบนแผ่นหินอ่อนสำหรับประดับบนกำแพงและเสาในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

การศึกษาแผนใหม่ในประเทศไทยนั้น อาจจะกล่าวได้ว่า เริ่มต้นดำเนินการโดยกลุ่มมิชชันนารีอเมริกันซึ่งเดินทางเข้ามาเผยแพร่คริสต์ศาสนาและนำความรู้ความคิดในวิทยาการแผนใหม่เข้ามาสู่เมืองไทยหลายด้าน เช่น การแพทย์ การพิมพ์ การศึกษา ฯลฯ กลุ่มมิชชันนารีนี้จะเป็นกลุ่มที่มีบทบาททางการศึกษา โดยเป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งโรงเรียนสำหรับเด็กหญิง โดยได้มีการจัดตั้งขึ้นทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โรงเรียนมิชชันนารีได้เริ่มจัดตั้งขึ้นเป็นแห่งแรกในต้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในปี พ.ศ.2391 โดยหม่อมแมตทอน (Mrs. Matton) ได้เริ่มจัดให้มีการสอนหนังสือแก่พวกเด็ก ๆ ณ หมู่บ้านมอญได้คล่องบางหลวงไปเล็กน้อย เด็กที่รับเข้ามาเรียนในระยะเริ่มแรกทดลองตั้งขึ้นนี้มีทั้งเด็กชายและเด็กหญิงจากบ้านเรือนใกล้เคียงกับบ้านของพวกเขา คณะมิชชันนารี (เทียน สุภ โสภณ, 2514 : น.36)

การจัดตั้งโรงเรียนในระยะเริ่มต้นนั้น มิชชันนารีต้องประสบปัญหาเป็นอย่างมากในการชักจูงให้บิดามารดาของเด็ก ๆ ส่งบุตรหลานซึ่งโดยมากเป็นเด็กหญิงและนักเรียนที่เข้ามาเรียนกับคณะมิชชันนารีจะจัดเป็นนักเรียนประจำ ซึ่งจัดต่อประเพณีเดิมที่กำหนดให้เด็กผู้หญิงอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน นักเรียนที่มาเรียนในระยะแรกจึงได้แก่พวกเด็กกำพร้าเพื่อหวังผลในการเปลี่ยนศาสนา หรือเด็กสามัญชนและลูกจีนที่มีฐานะยากจน (เคนเนท อีแวลส์, 2501 : น.40-60) แต่โรงเรียนของมิชชันนารีก็นับว่าเป็นโรงเรียนที่มีบทบาทเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาสตรี เนื่องจากโรงเรียนที่มิชชันนารีสนับสนุนให้จัดตั้งขึ้นเช่น โรงเรียนกุลสตรีวังหลัง ถือว่าเป็นโรงเรียนราษฎร์สตรีตัวอย่างในระยะเวลาคต่อมา (ฉัญจวิ ชนะชัย, 2530 : น.18-19)

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระธิดาของพระองค์ชื่อหม่อมเจ้าหญิงพิจิตรจิรภา เทวกุล ได้รับการศึกษาระดับมัธยม 5 และได้รับการขนานนามว่าเป็นอาจารย์หญิงคนแรกของเมืองไทย ท่านเป็นอาจารย์สอนที่โรงเรียนราชินีโดยไม่ได้รับเงินเดือน และได้จัดตั้งโรงเรียนการช่าง ซึ่งเป็นสาขาของโรงเรียนราชินี

นอกจากนี้ได้ทรงริเริ่มการอนุบาลทารก ได้ปรับปรุงวิธีการสอนและการอบรมเด็ก ให้รู้จักช่วยตนเองได้ตามหลักของ มอนเตสซอรี และโฟรเบล์

ในสมัยนี้ไทยมีการติดต่อค้าขายกับประเทศตะวันตก พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ทรงเห็นความสำคัญของการเรียนภาษาอังกฤษ เพื่อประโยชน์ในการเจรจาติดต่อกับชาวยุโรปพระองค์ทรงโปรดให้มีชนนารีชาวอเมริกันสอนภาษาอังกฤษให้แก่เจ้านายหญิงในพระบรมมหาราชวัง

ในปี พ.ศ.2401 การศึกษาของหญิงไทย ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับชาวต่างชาติ โดยที่มิชชันนารีชาวอเมริกัน ชื่อ มิสซิส แอเรียท เอมเฮาส์ ได้สอนหนังสือและการเย็บปักถักร้อยให้เด็กหญิงไทย 4 คน ที่บ้านของเธอ

ปี พ.ศ.2408 มิสซิส เอส วี แมคฟาร์แลนด์ มิชชันนารีชาวอเมริกัน ได้จัดตั้งโรงเรียนการช่างสตรีที่จังหวัดเพชรบุรี และได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนอรุณประดิษฐ์ในเวลาต่อมา นับได้ว่าเป็นโรงเรียนอาชีวศึกษาเพื่อฝึกการช่าง และการฝีมือแก่เด็กหญิงโรงเรียนแรกในประเทศไทย (ปทานิฐิติวัฒนา, 2535: น.340)

ต่อมามิสสตรีไทยชื่อนางสาว ตรีคุณ อมาตยกุล ซึ่งเป็นลูกของพระปริชาดการ เมื่อมารดาของนางสาว ตรีคุณเสียชีวิต พระปริชาฯ ได้สมรสใหม่กับ นางสาว แพนนีนอกซ์ บุตรีของกงสุลอังกฤษประจำประเทศไทย พระปริชาฯ ลูกจ่าถูกในเวลาต่อมา นางแพนนี่จึงพานางสาว ตรีคุณไปอยู่ต่างประเทศ นางสาวตรีคุณได้ศึกษาภาษาฝรั่งเศส ภาษาอังกฤษ และภาษาลาตินจนเชี่ยวชาญ ได้กลับมาเมืองไทยเมื่ออายุได้ 17 ปี และได้เข้าถวายตัวแก่สมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวี ในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยทำหน้าที่ล่าม คือ ทำหน้าที่ติดต่อกะหว่างพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเจ้านายไทย กับหมอฝรั่งที่เข้ามารักษาในพระราชสำนัก นอกจากนี้ยังเป็นล่ามให้แก่แขกบ้านแขกเมืองทั้งหลายที่เข้าเฝ้า

ส่วนหญิงสามัญชน ได้รับการศึกษาจากพวกมิชชันนารีที่ต้องการชักชวนให้คนไทย นับถือศาสนาคริสต์ วิชาที่สอนได้แก่ การอ่าน เขียน เลข ร้องเพลงและศาสนาคริสต์

พวกมิชชันนารีได้จัดตั้งโรงเรียนราษฎร์ หรือเรียกว่าโรงเรียนเซนต์คักดี ปัจจุบันได้แก่ โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย โรงเรียนอัสสัมชัญและโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย เป็นต้น

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวการศึกษาของสตรีไทยได้
วิวัฒนาการมากกว่าช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ดังนี้

ในปี พ.ศ. 2413 ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนอุตสาหกรรมสำหรับเด็กหญิงขึ้นที่กรุงเทพฯ
สมาคมสตรีในอเมริกาได้บริจาคเงินจำนวนหนึ่ง ให้มาสร้างโรงเรียนประจำสำหรับเด็กหญิงใน
กรุงเทพฯ

ในปี พ.ศ. 2417 ได้มีสถาบันอบรมสตรีเกิดขึ้นนอกพระราชส
เป็นครั้งแรก คือ โรงเรียนกุลสตรีวังหลัง หรือโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัยในปัจจุบัน โรงเรียนนี้
ก่อตั้งโดยคณะมิชชันนารีชาวอเมริกัน จัดเป็นโรงเรียนประจำแห่งแรกของประเทศไทย มี
นักเรียน 7 คน ต่อมา Mrs. Cole หรือที่เรียกกันว่า แฮ่มมโคล์ ได้บริหารโรงเรียนใหม่ มีการ
เก็บค่าเล่าเรียนและค่าเลี้ยงดูเดือนละ 5 บาท ข้าราชการชั้นสูงและพระบรมวงศานุวงศ์ได้ส่งธิดา
มาศึกษาที่โรงเรียนแห่งนี้ ซึ่งเป็นการเรียนร่วมกันระหว่างเด็กหญิงไทยต่างชั้นวรรณะ นักเรียน
ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน

วิชาที่สอนในโรงเรียนกุลสตรีวังหลังได้แก่ วิชาภาษาอังกฤษ ภาษาไทย การครัว
เย็บปัก ถักร้อย ถักนิตติ้ง โครเช และศาสนาคริสต์ นอกจากนั้นยังฝึกอบรมเรื่องการสมาคม จน
ลูกศิษย์สามารถออกรับแขกเมืองได้อีกด้วย

โรงเรียนแห่งนี้มีชื่อเสียงและได้รับความนิยมจากผู้ปกครองเป็นอย่างมาก
มีนักเรียนเพิ่มขึ้นจนที่เรียนไม่เพียงพอ พระอภิวิทยาคมได้บริจาคที่บางกะปิให้ 25 ไร่
แฮ่มมโคล์จึงย้ายนักเรียนประจำไปเรียนที่บางกะปิ อีก 5 ปีต่อมาจึงย้ายนักเรียนไปกลับมามีเรียน
ร่วมกัน และได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนเป็น “โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย”

ในปี พ.ศ. 2418 ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนมิชชันนารีขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ชื่อโรง
เรียนคาราวิทยาลัย

ปี พ.ศ. 2423 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงตั้ง “โรงสกูล-
สุนันทาลัย” วังหมื่นอุดม เพื่ออุทิศแด่สมเด็จพระนางเจ้า สุนันทากุมารีรัตน์ ซึ่งสิ้นพระชนม์ โดย
ประสพอุบัติเหตุเรือล่ม โรงเรียนแห่งนี้สอนเฉพาะบุตรของชนชั้นสูง มีการสอนหนังสือและวิชา
ต่าง ๆ เช่น เย็บปัก ถักร้อย ตลอดจนขนบธรรมเนียมของชาวตะวันตก ครูที่สอนเป็นสตรีชาว
ตะวันตก โรงเรียนแห่งนี้เป็นตัวอย่างของการจัดตั้งโรงเรียนสตรีของรัฐบาล การจัดการศึกษาใน
ระบบโรงเรียนสำหรับสตรีชั้นสูง จะมีลักษณะการจัดหลักสูตรผสมผสานระบบการศึกษาในราช
สำนัก และการศึกษาสำหรับแม่บ้านสมัยใหม่ รับเอาวัฒนธรรมตะวันตกมาใช้

ในปี พ.ศ.2431 ทรงโปรดเกล้าให้ตั้ง ศิริราชพยาบาลขึ้นเป็นโรงพยาบาลแห่งแรก
ในประเทศไทย

เมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ.2439 สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีทรงพระราช
ทานทรัพย์ส่วนพระองค์ ตั้งการฝึกหัดวิชาแพทย์ผดุงครรภ์ขึ้น เรียกว่า โรงเรียนแพทย์ผดุงครรภ์
และหญิงพยาบาล หลักสูตรการศึกษา 3 ปี โดยเรียนภาคทฤษฎี 2 ปี และภาคปฏิบัติ 1 ปี
นักเรียนที่เรียนโรงเรียนแพทย์มี 2 ประเภทคือ

-นักเรียนทุนหลวง ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเรียนเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วให้
ทำงานในโรงเรียนแพทย์ไม่ต่ำกว่า 3 ปี

- นักเรียนเฉลยศักดิ์ ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเรียนเอง

วิชาที่เรียนได้แก่ วิชาฟิสิกส์โอโยกัฟ ภาณุเคราะห์ สุขวิทยา การตรวจคนไข้และ
ธรรมเนียมพยาบาล สำหรับการฝึกหัดประกอบด้วยการทำรายงาน การเย็บปักถักร้อยที่เกี่ยวข้องกับ
พยาบาล การประกอบอาหารให้คนเจ็บ การบีบนวด การเลี้ยงเด็ก การปลูกฝี การตรวจไข้ การ
พยาบาลและการประกอบการผดุงครรภ์ด้วยตนเอง

ในปี พ.ศ.2439 มิชชันนารีฝรั่งเศสได้จัดตั้งโรงเรียนสตรี จนถึงปี 2431 รวม 23
โรง มีนักเรียน 1,381 คน

ปี พ.ศ.2440 หลังจากที่ได้จัดตั้งโรงเรียนสำหรับสตรีชั้นสูง ประมาณ 17 ปี
กระทรวงธรรมการ ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา ได้ให้ความสนใจที่จะจัดตั้งโรงเรียน
สำหรับสตรีสามัญ จึงได้ทำหนังสือกราบบังคมทูลสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ซึ่ง
ดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแผ่นดินในขณะนั้น ถึงการวางแผนจัดตั้งโรงเรียนสำหรับ “เจ้าแผ่นดิน
ที่เป็นหญิง ชั้นกลาง ชั้นต่ำ” และในปีนั้นเอง สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถทรง
โปรดฯ ให้จัดตั้งโรงเรียน “เสาวภา” สำหรับสตรีสามัญชนได้เข้าไปศึกษา โรงเรียนเสาวภาจัด
การเรียนการสอนทั้งวิชาสามัญ และวิชาการ ช่างสตรี รวมทั้งการศึกษาผู้ใหญ่ หลักสูตรระยะสั้น
ทางด้านช่างสตรี และขยายการศึกษาออกไปต่างจังหวัด

ในปี พ.ศ.2441 ได้จัดทำโครงการศึกษาของประเทศไทย โครงการดังกล่าวได้กล่าว
ถึงการศึกษาของหญิงไทย ดังนี้

“การศึกษาเล่าเรียนส่วนเทศหญิงนั้น เมื่อถึงเวลาที่จะต้องจัดอนุวัติตามเด็กชาย คือ มีโรงเรียนบูรพทและโรงเรียนเบ็องตัน เบ็องกลาง ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และเพิ่มหลักสูตรการเรียนในการเขียนปักถักร้อย และการรักษาเหย้าเรือนตามสมัยที่ต้องการซึ่งจัดขึ้นได้” สำหรับการฝึกหัดครูหญิงนั้น ให้โรงเรียนสุนันทาลัยจัดฝึกหัดการเป็นอาจารย์ เพื่อจะได้มีครูสอนในโรงเรียนสตรี (รอง ศยามานนท์, 2495 : น.57)

ต่อมาสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระบรมราชินีนาถทรงเห็นความสำคัญของการศึกษาของหญิงไทย ว่าควรมีโอกาสศึกษาเล่าเรียนเท่าเทียมชาย เพื่อจะได้ช่วยกันบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่ครอบครัวของตนและประเทศชาติ ทั้งยังได้นำความรู้ไปอบรมบุตรธิดา ให้เป็นพลเมืองดี พระองค์ทรงตั้งโรงเรียนหญิงแบบเข้าไปเย็นกลับขึ้น ชื่อ โรงเรียนเสาวภา

ในวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ.2444 สมเด็จพระบรมราชินีนาถทรงโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโรงเรียนหญิงสอนวิชา ชื่อ โรงเรียนบำรุงสตรีวิทยา เป็นโรงเรียนรัฐบาลแห่งแรกที่สอนวิชาการฝีมือ การเรือนและการช่าง ต่อมาได้ย้ายโรงเรียนเสาวภามาสมทบกับโรงเรียนบำรุงสตรีวิทยา แล้วใช้ชื่อว่า โรงเรียนเสาวภา

ปี พ.ศ.2447 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ ให้สร้างโรงเรียนสตรีชื่อ โรงเรียนราชินี ตั้งอยู่ที่ถนนนอักษฎางค์ และถนนจักรเพชร ต่อมาได้ย้ายไปที่ถนนพระอาทิตย์ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ปัจจุบันตั้งอยู่ที่ปากคลองตลาด

ได้มีการจัดตั้ง โรงเรียนศรีจิตร์สง่า (โรงเรียนราชินีบน) ที่ถนนอักษฎางค์อยู่ในความอุปถัมภ์ของหม่อมเจ้าพิจิตรจิราภา เทวกุล โรงเรียนแห่งนี้เปิดสอนชั้นเด็กเล็กถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และได้ขยายไปจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ใน ปีพ.ศ.2450 กระทรวงธรรมการได้เปิดสอนฝึกหัดครูที่โรงเรียนสตรีวิทยา ทั้งนี้เนื่องมาจากปัญหาการขาดแคลนครูสตรีที่ต้องการออกไปสอนในโรงเรียนต่างจังหวัด วิธีดังกล่าวสามารถแก้ปัญหการขาดแคลนครูสตรี ได้บ้าง แต่ปริมาณครูสตรียังไม่พอกับความต้องการ

ในปี พ.ศ.2456 ซึ่งเป็นรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ทรงดัดแปลงการศึกษา ในสมัยพระบิดาและได้ประกาศใช้ โครงการศึกษาชาติ พุทธศักราช 2456 ได้ขยายหลักสูตรสำหรับนักเรียนชาย โดยกำหนดให้หลักสูตรระดับประถมศึกษาใช้เวลา 5 ปี โดยแบ่งเป็นวิชาสามัญ 3 ปี วิชาชีพ 2 ปี หลักสูตรระดับมัธยมศึกษา 8 ปี ส่วนหลักสูตรของนักเรียนหญิงนั้นระดับประถมศึกษาใช้เวลา 3 ปี ระดับมัธยมศึกษาใช้เวลา 6 ปี หลักสูตรวิชาชีพระดับประถมศึกษา 2 ปี ไม่บังคับให้หญิงเรียน เมื่อเด็กหญิงเรียนจบชั้นประถมปีที่ 3 สามารถเข้าเรียนต่อวิชาสามัญในชั้นมัธยมได้ทันที

โครงการศึกษาแห่งชาติ ได้แบ่งการศึกษากออกเป็น 2 สายคือ

1) สายสามัญศึกษา สอนวิชาสามัญทั่ว ๆ ไป ได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ และสังคม เป็นต้น

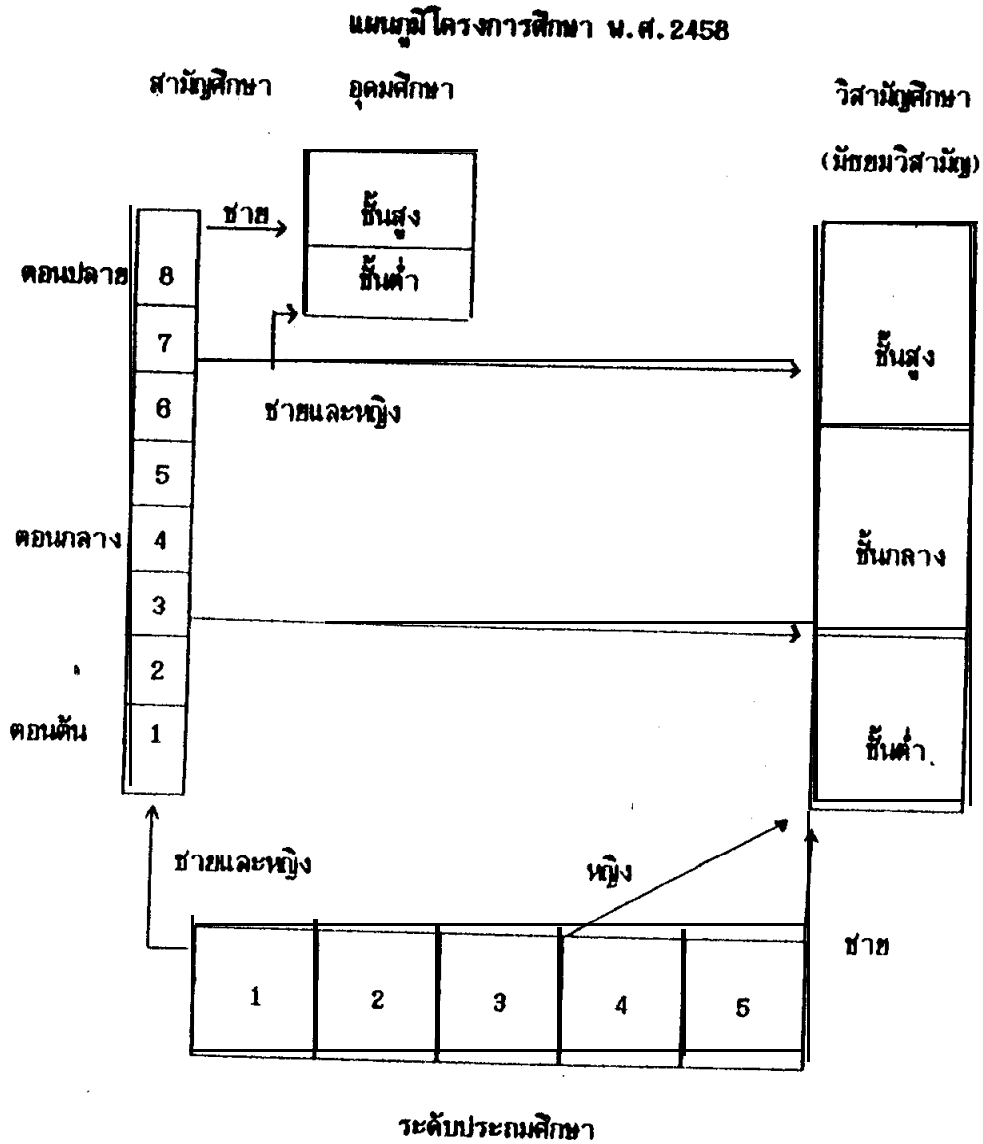
2) สายวิสามัญศึกษา สอนวิชาพิเศษเฉพาะอย่างตามความต้องการของผู้เรียน ได้แก่ วิชาครู วิชากฎหมาย วิชาแพทย์ เป็นต้น

นอกจากนั้นโครงการศึกษาแห่งชาติ ยังจัดแบ่งการเรียนการสอนเป็น 2 ภาค คือ การศึกษาภาคบังคับและการศึกษาภาคพิเศษ

การศึกษาภาคบังคับเป็นการศึกษาระดับประถมศึกษา ที่เด็กไทยทุกคนต้องเรียน วิชาที่เรียนเป็นวิชาสามัญและวิสามัญที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน ส่วนการศึกษาพิเศษเป็นการศึกษาระดับที่สูงกว่าระดับประถมศึกษา ได้แก่ ระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ผู้ที่มีความพร้อมสามารถเรียนได้

และในปีเดียวกัน กระทรวงธรรมการได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูสตรีแห่งแรกชื่อ โรงเรียนฝึกหัดครูเบญจมาภรณ์ นักเรียนหญิงของโรงเรียนนี้ต้องเป็นผู้ที่รักในการเป็นครู และมุ่งที่จะมีอาชีพครู หลักสูตรการเรียนใช้เวลา 3-5 ปี นักเรียนทุกคนได้รับทุนเล่าเรียนหลวง และเป็นนักเรียนประจำ

ในปี พ.ศ. 2458 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโครงการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2456
 ดังรายละเอียด ตามแผนภูมิต่อไปนี้

วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2464 รัชกาลที่ 6 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา บังคับให้เด็กไทยทุกคนที่มีอายุ 7-14 ปี ได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา ในโรงเรียนรัฐบาล โดยไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน ส่วนเด็กที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ ได้รับการยกเว้นการเรียนระดับประถมศึกษา

- 1) เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 14 ปี แต่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาแล้ว
- 2) เด็กที่บกพร่องทางด้านร่างกาย ความคิด และเด็กที่เป็นโรคติดต่อ
- 3) เด็กที่มีบ้านอยู่ห่างจากโรงเรียนรัฐบาลเป็นระยะทาง 3,200 เมตร หรือไม่สามารถมาโรงเรียนได้ด้วยสาเหตุหนึ่งซึ่งไม่มีทางหลีกเลี่ยง

จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา ทำให้เด็กหญิงไทยได้รับการศึกษามากขึ้น

ปี พ.ศ.2469 สมเด็จพระราชปิตุจฉาเจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีสรีธร ทรงบริจาคทุนทรัพย์ให้ตั้งที่ดินริมถนนท่าเตียนไว้ ก่อสมทบกับที่ดินของพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า และให้กองช่างสุขาภิบาลอำนวยความสะดวกสร้างโรงเรียนสตรีขึ้นให้นักเรียนชั้นมัธยม 7-8 ของโรงเรียนราชินีเดิม สมทบกับนักเรียนโรงเรียนสตรีจิตรสง่าเรียนที่โรงเรียนที่สร้างใหม่ ชื่อ โรงเรียนราชินีบน

ในสมัยนั้นมีการสอบชิงทุนเล่าเรียนหลวงเพื่อไปศึกษาต่อยังต่างประเทศแล้ว และนางสาวสายหยุด เก่งระคมยิง นักเรียนโรงเรียนราชินี ซึ่งเป็นนักเรียนหญิงคนแรกที่สามารถสอบชิงทุนเล่าเรียนหลวงเพื่อไปศึกษาวิชาแพทย์ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ แสดงว่าให้เห็นว่าหญิงมีความสามารถไม่แพ้ชายและแสดงให้เห็นถึงการเปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่สตรี มากกว่าที่แล้วมา

ต่อมาได้มีการจัดตั้งโรงเรียนของรัฐในที่ต่าง ๆ เช่น โรงเรียนสตรีวิทยา โรงเรียนศึกษานารี โรงเรียนสายปัญญา ซึ่งจะกระจายอยู่ในกรุงเทพฯ โรงเรียนเหล่านี้จะมีลักษณะการอบรมมุ่งเน้นการรักษาคุณธรรม ความประพฤติอันดีงาม และจะสอนวิชาการบ้านการเรียน ซึ่งเป็นคุณลักษณะของกุลสตรีแบบจารีตอยู่ดั้งเดิม อย่างไรก็ตามการจัดโรงเรียนสตรีสำหรับสามัญชนในระยะเวลาตั้งแต่เฉพาะในกรุงเทพฯ เท่านั้น ยังไม่มีโรงเรียนสำหรับสตรีสามัญเกิดขึ้น ในภูมิภาคเลยจนกระทั่งสิ้นรัชกาลที่ 5 ความตื่นตัวในการจัดตั้งโรงเรียนสตรีตามหัวเมืองเริ่มมีมากขึ้น ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้นมา

การดำเนินการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนให้แก่สตรี นอกจากจะมีรัฐเป็นผู้ดำเนินการแล้ว ยังมีโรงเรียนอีกประเภทหนึ่งซึ่งมีการดำเนินการให้การศึกษา ทั้งเด็กชายและเด็กหญิง หรือเฉพาะเด็กหญิงเท่านั้น โรงเรียนเหล่านี้มีชื่อเรียกว่า “โรงเรียนเซนต์สก็อตต์” หรือเป็นโรงเรียนที่เอกชนจัดตั้งขึ้นมานั้นเอง โรงเรียนเหล่านี้จะกระจายอยู่ทั่วมณฑลกรุงเทพฯ และจะดำเนินการรวบรวมเด็กโดยจัดสอนขึ้นตามบ้าน และเก็บค่าเล่าเรียน โรงเรียนเหล่านี้ดำเนินการโดยมีกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ออกระเบียบควบคุมโรงเรียน กล่าวได้ว่า โรงเรียนเซนต์สก็อตต์จะมีบทบาทในการช่วยให้สตรีสามัญได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียน เนื่องจากสตรีสามัญที่มาจากครอบครัวชนชั้นกลางอันได้แก่ บุตรีของขุนนางข้าราชการที่มีใช้ระดับสูง หรือพ่อค้าและนายทุน จะส่งบุตรเข้าศึกษาที่โรงเรียนเหล่านี้ ผู้มีฐานะค่อนข้างดีขึ้นมาอีกก็จะส่งบุตรเข้าศึกษาในโรงเรียนสตรีเซนต์สก็อตต์จัดตั้งโดยคณะมิชชันนารี หรือชาวต่างประเทศ เช่น โรงเรียนกุลสตรีวังหลัง โรงเรียนซานตาครุส โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ เป็นที่น่าสังเกตว่า โรงเรียนของมิชชันนารีนั้น นักเรียนที่เป็นสตรีที่เข้ามาศึกษาเหล่านี้ช่วงแรกจะเป็นเด็กกำพร้าหรือเด็กที่มีฐานะยากจนทั้งสิ้น แต่ต่อมานักเรียนที่เข้ามาศึกษาจะมาจากครอบครัวที่มีฐานะดีเป็นส่วนมาก เนื่องจากในเวลา นั้นได้มีความนิยมในการเรียนภาษาอังกฤษในหมู่สตรีชั้นสูง เพื่อให้สามารถออกสมาคมกับชาวต่างประเทศ อันเป็นการฝึกหัดภาษาและความรู้ในศิลปะการครองเรือน เพื่อความเป็นกุลสตรีที่ดีจากโรงเรียนเหล่านี้ (ฉัตรภูติ ชนะชัย, 2530 : น.20-21)

ในปี พ.ศ.2470 รัชกาลที่ 6 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งมหาวิทยาลัยแห่งแรกในประเทศไทย คือ **จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** เปิดโอกาสให้หญิงไทยได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษาเทียบเท่าชาย

“...เรื่องการศึกษาในโรงเรียนไทยนี้ มีข้อน่าพิจารณาคือผู้ใหญ่ในสมัยนั้นคิดถึงการศึกษาในด้านการอบรม ไม่ได้คิดถึงในด้านวิชาการ เพื่อแข่งขันกันเอาที่เรียนในสถาบันชั้นสูง หรือเพื่อชื่อเสียง หรือเพื่ออาชีพ ผู้หญิงในสมัยที่ข้าพเจ้ากล่าวครั้งนี้ โดยมากยังไม่มีงานจำเป็น ประกอบอาชีพนอกบ้าน มีแต่ช่วยเหลือครอบครัวในบ้าน เช่น ขายของในร้าน เป็นลูกมือของญาติผู้ใหญ่ทางใดทางหนึ่ง...” (ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, 2516)

จากข้อความข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าแม้จะได้การวางรากฐานการศึกษา และเปิดโอกาสให้ได้ศึกษาเล่าเรียน แต่สังคมไทยในสมัยนั้นยังมีความเชื่อว่า เมื่อผู้หญิงเรียนไปแล้วก็ไม่ได้นำไปใช้ในการประกอบอาชีพเท่าไรนัก

ปี พ.ศ.2475 ซึ่งเป็นปีที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย ได้มีการจัดตั้งสภาการศึกษา ให้มีหน้าที่รับผิดชอบในการวางแผนการศึกษาของชาติ สภาการศึกษาได้เปลี่ยนโครงการศึกษามาเป็นแผนการศึกษาแห่งชาติ

แผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช 2475 มีจุดประสงค์ดังนี้

1) ให้พลเมืองทุกคนไม่เลือกเพศ ชาติ ศาสนา ได้รับการศึกษาพอควรแก่อัธภาพแห่งตน

2) เพื่อการอาชีพของคน กุลบุตรกุลธิดา ควรได้รับการศึกษาทั้งสามัญและวิสามัญ ซึ่งกำหนดไว้เป็นขั้น ๆ ตามภูมิปัญญาและทุนทรัพย์ โดยจัดการศึกษาเป็น 3 ส่วนคือ

- จริยศึกษา อบรมให้มีศีลธรรมอันดีงาม
- พุทธิศึกษา ให้ปัญญาความรู้
- พลศึกษา หัดให้เป็นผู้มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง

ปี พ.ศ.2478 ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.2479 โดยบังคับใช้ทุกตำบล และได้เปลี่ยนอายุบังคับจาก 7-14 ปีบริบูรณ์ เป็นอย่างช้าอายุปีที่ 8 ถึงย่างเข้าอายุ 15 ปี และได้ประกาศใช้ แผนการศึกษา พ.ศ.2479 ซึ่งมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1) รัฐมีความมุ่งหมายที่จะให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษา เพื่อจะได้ทำหน้าที่พลเมืองตามระบอบรัฐธรรมนูญ ได้โดยเต็มที่ และเพื่อทุกคนจะได้เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ และตนเองตามหน้าที่

2) เพื่อให้ประโยชน์ตามหน้าที่กุลบุตรกุลธิดา พึงได้รับการศึกษาทั้งสองสถาน คือสามัญศึกษา กับอาชีวศึกษา

ปี พ.ศ.2494 ได้ประกาศใช้ แผนการศึกษาชาติ พ.ศ.2494 โดยมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1) รัฐมีความมุ่งหมายให้พลเมืองได้รับการศึกษาพอเหมาะแก่อัธภาพ

2) เพื่อการเป็นพลเมืองดี กุลบุตรกุลธิดาพึงได้รับการศึกษาอยู่ในโรงเรียน จนอายุย่างเข้าปีที่ 15 เป็นอย่างน้อย

3) กุลบุตรกุลธิดาพึงชวนขวยหาความรู้ และความจักเจนอันจะเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพของตนสืบไปภายหน้า และมีจิตใจเป็นนักประชาธิปไตย

หลักสูตรการศึกษาตามแผนการศึกษาดังนี้เป็นแบบ 4:6:2 คือระดับประถมศึกษา ใช้เวลา 4 ปี ระดับมัธยมศึกษา ใช้เวลา 6 ปี แบ่งเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และมัธยมศึกษาตอนปลาย 3ปี ระดับเตรียมอุดมศึกษา 2 ปี

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แบ่งออกเป็น 3 สายคือ สายวิสามัญ สายสามัญ และสายอาชีวศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีเฉพาะสายวิสามัญและอาชีวะ

ในปี พ.ศ.2503 ได้ประกาศใช้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2503 มีจุดมุ่งหมายดังนี้

- 1) รัฐมีความมุ่งหมายให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษาตามควรแก่อัถภาพ
- 2) กุลบุตรกุลธิดาทั้งได้รับการศึกษาอยู่ในโรงเรียนจนอายุ 15 ปีบริบูรณ์เป็นอย่างน้อย
- 3) กุลบุตรกุลธิดา พึ่งชวนชวายหาความรู้และประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์แก่ การงานของตนสืบไปภายหน้า

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2503 ได้เปลี่ยนระบบการศึกษาจากเดิม ประถมต้น 4 ปี เพิ่มเป็น 7 ปี แบ่งเป็นประโยคประถมศึกษาตอนต้น 4 ปี ประถมศึกษาตอนปลาย 3 ปี และ ระดับมัธยมศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือมัธยมศึกษาตอนต้นสายสามัญ 3 ปี และสายอาชีวะ 1 ปี ถึง 3 ปี ส่วนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญมี 2 ปี และสายอาชีวะ 1-3 ปี

ปี พ.ศ.2520 ได้มีการปฏิรูปการศึกษาอีกครั้งหนึ่ง โดยถือว่าการศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่องกันตลอดชีวิต เพื่อมุ่งสร้างเสริมคุณภาพของประชากรให้สามารถดำรงชีวิตและทำ ประโยชน์แก่สังคม ได้มีการจัดทำ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2520 โดยแบ่งการศึกษาดอกเป็น 4 ระดับคือ

- 1) ก่อนประถมศึกษา เน้นการอบรมเด็กให้พร้อมทุกด้านก่อนที่จะได้รับการศึกษาต่อไป
- 2) ระดับประถมศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานสามารถ ประกอบอาชีพได้ตามควรแก่วัยและความสามารถ การศึกษาระดับนี้จัดเป็นตอนเดียวตลอด ใช้ เวลาเรียน 6 ปี กำหนดให้เด็กเข้าเรียนเมื่ออายุ 6 ปีบริบูรณ์ และไม่ช้ากว่าอายุครบ 8 ปีบริบูรณ์ พันเกณฑ์บังคับเรียนเมื่ออายุย่างเข้าปีที่ 14
- 3) ระดับมัธยมศึกษา เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสม กับวัยเพื่อให้เข้าใจและรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง และสังคม แบ่งออกเป็นระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี ในตอนต้นให้ผู้เรียนเลือกกลุ่มวิชาการ และวิชาชีพตามความถนัดและความสนใจ ตอนปลายเป็นการเรียนกลุ่มวิชาชีพที่ผู้เรียนจะยึดเป็น อาชีพต่อไป
- 4) ระดับอุดมศึกษา ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมปลาย สามารถสอบคัดเลือกเข้า ศึกษาต่อไปในสถาบันอุดมศึกษาได้ตามความถนัดและความสนใจ

ตารางข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาของสตรีไทย

(2533)

จำนวนและร้อยละของนักเรียนและนักศึกษาทุกระดับการศึกษา จำแนกตามเพศ ในปี 2531

ระดับการศึกษา	รวม (ร้อยละ)	ชาย (ร้อยละ)	หญิง (ร้อยละ)
อนุบาลและเด็กเล็ก	302,459 (100.0)	154,434 (51.06)	148,025 (48.94)
ประถมศึกษาตอนต้น	5,374,392 (100.0)	2,789,066 (51.90)	2,585,326 (48.10)
ประถมศึกษาตอนปลาย	1,565,272 (100.0)	819,748 (52.37)	745,524 (47.63)
มัธยมศึกษาตอนต้น	1,275,544 (100.0)	711,763 (55.80)	564,781 (44.20)
มัธยมศึกษาตอนปลาย	214,395 (100.0)	102,765 (47.93)	111,630 (52.07)
อาชีวศึกษา	160,589 (100.0)	102,268 (63.66)	58,321 (36.32)
ฝึกหัดครู	88,670 (100.0)	38,171 (43.05)	50,499 (46.95)
อุดมศึกษา	75,457 (100.0)	44,090 (58.43)	31,367 (41.57)
รวม	9,056,778	4,762,305	4,294,473

คัดจาก : รายงานศึกษาเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาสตรีระยะยาว (2525-2544)

จะเห็นได้ว่าในระดับอนุบาลและประถมศึกษาคิดอัตราส่วนระหว่างนักเรียนหญิงและชายต่างกันไม่มาก ส่วนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวนนักเรียนผู้หญิงจะน้อยกว่าชาย แต่จะกลับเพิ่มขึ้นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในระดับที่สูงขึ้นมา สำหรับสายฝึกหัดครูผู้หญิงจะมีจำนวนมากกว่าชาย คือมีจำนวนร้อยละ 56.95 แต่จะมีจำนวนน้อยกว่าชายในสายอาชีวะคือมีอยู่เพียงร้อยละ 36.32 ในระดับอุดมศึกษาโดยส่วนรวมแล้ว จะมีผู้หญิงน้อยกว่าชายคือมีจำนวนนิสิตนักศึกษาหญิงร้อยละ 41.54

จากสถิติของการอยู่ในระบบโรงเรียนของผู้หญิงไทย เราจะได้ภาพรวมว่าผู้หญิงไทยตั้งแต่ อนุบาลถึงวัยอุดมศึกษาได้รับสิทธิเท่าเทียมกับชาย แต่โอกาสยังไม่เท่าเทียมเท่าที่ควร แต่ในสภาพทั้งทางกฎหมายและความเป็นจริง อัตราการเข้าสู่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของหญิงไทยเป็นที่น่าพอใจ ถ้าหากจะเปรียบเทียบกับประเทศที่กำลังพัฒนาในภูมิภาคเดียวกัน ซึ่งจะเห็นได้จากตารางดังต่อไปนี้ ZUNESCO, น.1 160-1)

ประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไป จำแนกตามเพศ การอ่านออกเขียนได้ และภาค พ.ศ. 2533

POPULATION AGED 6 YEARS AND OVER BY SEX, LITERACY AND REGION : 1990

(พันคน Thousand persons)

เพศ และการอ่านออกเขียนได้	ทั่วราชอาณาจักร Whole Kingdom	ภาค Region					Sex and literacy
		กรุงเทพมหานคร Bangkok Metropolis	ภาคกลาง (ไม่รวม กรุงเทพมหานคร) Central Region (Excl. Bangkok Metropolis)	ภาคเหนือ Northern Region	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ Northeastern Region	ภาคใต้ Southern Region	
รวมยอด	49,076.1	5,446.5	11,003.6	9,608.9	16,861.9	6,155.2	Total
อ่านออกเขียนได้	45,454.8	5,300.6	10,341.7	8,406.5	15,844.4	5,561.6	Literacy
ร้อยละ ^{1/}	93.0	97.6	94.4	87.8	94.4	90.8	Percent ^{1/}
อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้	3,420.8	132.4	609.3	1,167.0	948.6	563.5	Illiteracy
ไม่ทราบ	200.5	13.5	52.6	35.4	68.9	30.1	Unknown
ชาย	24,240.9	2,611.4	5,394.8	4,803.4	8,376.7	3,054.6	Male
อ่านออกเขียนได้	22,871.0	2,563.2	5,184.6	4,334.7	7,979.3	2,809.2	Literacy
ร้อยละ ^{1/}	94.7	98.4	96.6	90.6	95.7	92.4	Percent ^{1/}
อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้	1,269.2	42.4	184.7	451.5	359.5	231.1	Illiteracy
ไม่ทราบ	100.7	5.8	25.5	17.2	37.9	14.3	Unknown
หญิง	24,835.2	2,835.1	5,608.8	4,805.5	8,485.2	3,100.6	Female
อ่านออกเขียนได้	22,583.8	2,737.4	5,157.1	4,071.8	7,865.1	2,752.4	Literacy
ร้อยละ ^{1/}	91.3	96.8	92.4	85.1	93.0	89.2	Percent ^{1/}
อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้	2,151.6	90.0	424.6	715.5	589.1	332.4	Illiteracy
ไม่ทราบ	99.8	7.7	27.1	18.2	31.0	15.8	Unknown

^{1/} การคำนวณอัตราการร้อยละของผู้่านออกเขียนได้ ไม่รวมไม่ทราบ

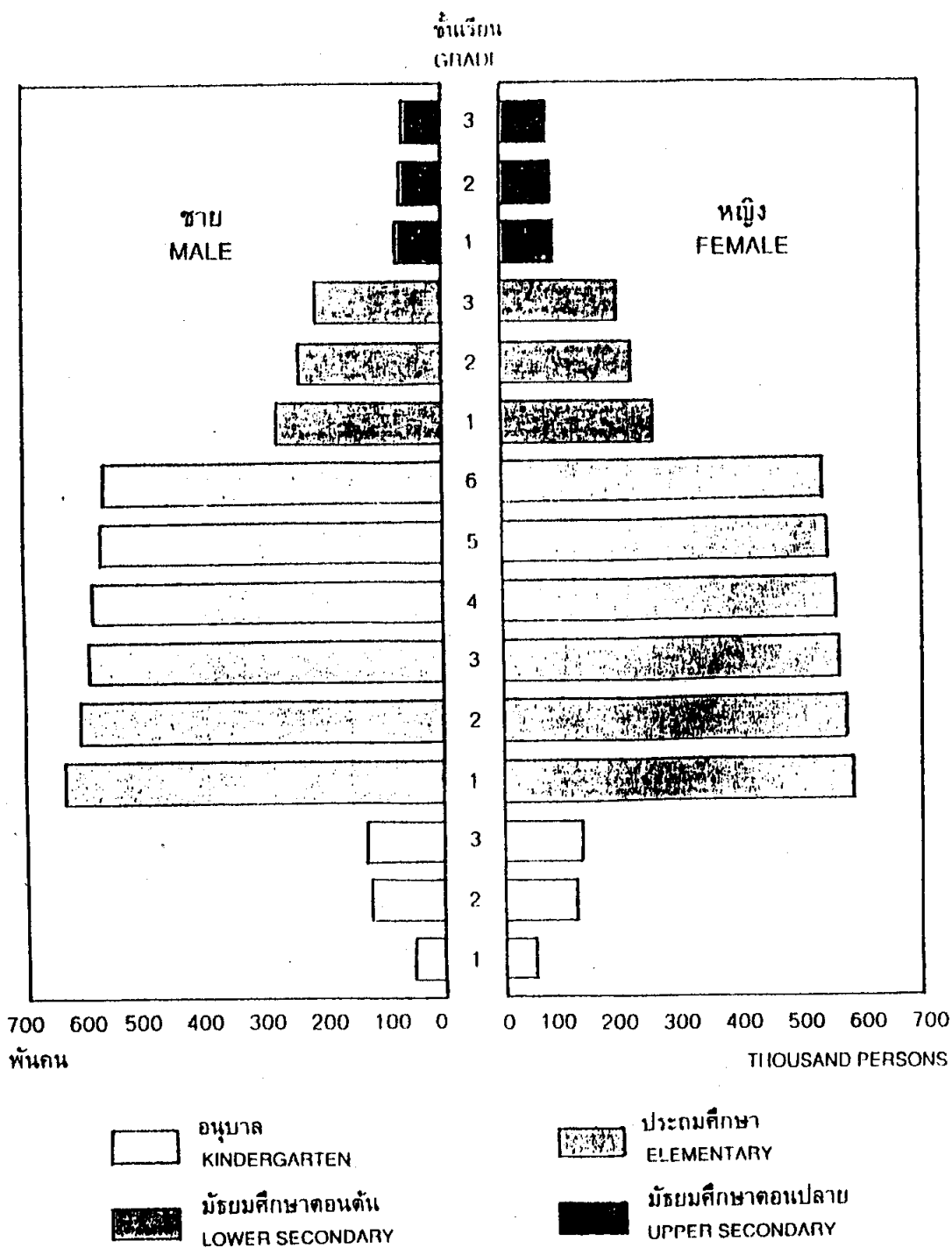
The literacy rate was calculated by neglecting "unknown" responses.

ที่มา : รายงานผลล่วงหน้า สำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2533 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

Source : Advanced Report 1990 Population and Housing Census, National Statistical Office.

จำนวนนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามเพศ และชั้นเรียน ปีการศึกษา 2533

NUMBER OF STUDENTS IN ACADEMIC STREAM BY SEX AND GRADE : ACADEMIC YEAR 1990

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

SOURCE : NATIONAL STATISTICAL OFFICE.